

Tässä on Suomen suurin kultahippu – miljardööri hieroi siitä kauppaa lähes vuoden: "Hulluhan se on, joka ei neljäsosaa tarjoa"

Uusintajuttu, julkaistu 22.4.2017

LAPPI 18.11.2018 08.38

ANSSI JOKIRANTA

Suomen virallisesti suurin kultahippu, 393 grammaa painava Evert on Antti Aarnio-Wihurin kokoelman kruunu.

Risto Pyykkö

Tohtisikohan koskea?

Käden ulottuvilla kimaltelee kultaa. Ei hippu, eikä edes palanen, vaan pikemminkin murikka – lähes kananmunan kokoinen.

Se on Evert, virallisesti suurin koskaan Suomesta löydetty. Ensilumen sataessa syksyllä 1935 inarilainen työmies **Evert Kiviniemi** poimi sen sormiinsa hylätyltä kultavaltaukselta, aivan nykyisen Saariselän matkailukeskuksen liepeiltä.

Nyt ennätyskimpale lepää kuvattavana isolla konttoripöydällä Helsingin Kulosaassa. Siellä on ollut Evertin koti kohta kolme vuotta.

Ikkunoiden takana päilyy meri. Isäntä syyttelee puolenpäivän sikariaan ja rohkaisee vierasta kohteliaasti.

– Kokeilkaa toki, aivan vapaasti.

Kun on nähnyt puhdasta kultaa vain hiekanjyvän kokoisena, on ihmeellistä pitää kädessään kimpaletta – vieläpä Suomen suurinta, josta ei ole kuultu 80 vuoteen juuri mitään.

Ja miten kulta painaakaan! Vaikka Evert ei ole ulkoisilta mitoiltaan paljon tikkuaskia suurempi, sillä on painoa 393 grammaa. Saman verran kuin jauhelihapaketilla, jos arkinen vertaus sallitaan.

Ihan tavallinen ei ole kultakimpaleen isäntäkään. Hän on **Antti Aarnio-Wihuri**, 77. Julkisuudessa harvaksen näyttäytyvä talouspatruuna, mahtavan perheyrityksen kasvattaja, pääomistaja ja hallitusten puheenjohtaja.

Yksi Suomen seitsemästä miljardööristä, jotka talouslehti Forbes on nostanut maailman rikkaimpien ihmisten listalleen.

Ja Lapin-ystävä, joka harrastaa – asemalleen sopivasti – kultahippujen keräilyä.

ANSSI JOKIRANTA

Koneellinen kullankaivuu Lemmenjoella loppuu 2020-luvulle mentäessä. Kun isomuksia löytyy entistä vähemmän, Antti Aarnio-Wihurin hippukokoelman arvo vain kasvaa.

Lemmenjoen mökkiläinen

Antti Aarnio-Wihuri osoittaa pikkurillin kynnen kokoista hippua, joka on kokoelmassa isompien keskellä.

Siitä kaikki alkoi.

Lähes päivälleen 60 vuotta sitten hän lähti Helsingistä pääsiäisen viettoon Inarin Lemmenjoelle. 17-vuotiaana hän istui takapenkillä Volvossa, jonka ratissa vuorottelivat velipuoli Pentti ja tämän ystävä.

Hän muistelee matkaa ensireissunaan Lappiin.

– Aiemmin olin käynyt vain Rovaniemellä, hän sanoo ja toivoo, ettei kukaan ymmärtäisi väärin.

– Rovaniemi on hieno kaupunki, mutta minulle ei vielä Lappia. Se alkaa ylempää, lähempää tuntureita.

Lemmenjoella matkue hiihteli, kalasti, istui tulilla ja välillä poronpulkassakin. **Juhani ja Kirsti Jomppanen** majoittivat heidät lapintaloonsa. Reissusta tuli kohtalokas.

– Tuntui, että sinne on päästävä uudelleen.

Kesällä 1959 Juhani Jomppanen vei vieraansa Morgamojalle huuhtomaan kultaa, jota Lemmenjoelta oli alkanut löytyä sotien jälkeen.

Ensikertalainen noukki vaskoolinsa pohjalta 2,8-grammaisen hipun. Alun kokoelmalleen, vaikkei silloin ajatellutkaan keräävänsä sellaista.

– En ollut siellä niinkään kullan perässä kuin luonnon ja hiljaisuuden. Olen viihtynyt ulkoilmassa niin kauan kuin muistan.

Myös pohjoisen elämäntahti miellytti miestä, jota perheyhtiön kiireet ovat seuranneet parikymppisestä asti.

Aarnio-Wihuri muistelee, miten kirjoitti ystävyiden alkuvuosina Jomppasille kertoakseen, että on tulossa elokuun alussa.

Työn tohinassa lähtö Helsingistä siirtyi ja siirtyi, ja kun vieras viimein ilmestyi pari viikkoa myöhässä Lemmenjoen Njurgulahteen, hän uskoi saavansa haukut, koska ei ollut ilmoittanut viivästyksestä.

– Mutta Jomppasen Juhani ei ollut millänsäkään. Tuumi vain, että ”elokuussa tulit, kuten lupasit...”

– Semmoisten ihmisten seurassa oli mukava olla.

Juhani Jomppasen vinkistä hän osti pian tontin Lemmenjoen törmältä, jonne nousi keloista tukikohta 1960-luvun lopulla. Antti Aarnio-Wihurista oli tullut Lemmenjoen mökkiläinen.

"Tahtovat panna hintaan ylimääräistä"

Kultahippujen keräily alkoi vähitellen.

– En minä niitä jahdannut, vaikka tutustuinkin kultamiehiin. Huuhdoin joskus itse, ja ostin jonkun, jos tuli sopivasti tarjolle.

Lopulta hippuja oli kertynyt niin monta, että joku keksi ehdottaa niiden kasaamista kokoelmaksi.

– Suomessa on kaksi seutua, joiden luontoa rakastan: Turun saaristo ja Lappi, Aarnio-Wihuri sanoo.

– Ajattelin, että voisin hyvin koota kokoelman hipuista, jotka kantavat minulle tärkeän paikan historiaa.

Nyt hippuja on laskematon määrä, ”ainakin 150”. Niistä yli 20-grammaisia – vähintään peukalonpään kokoisia – on hyvinkin puolet. Useimmat on löydetty Lemmenjoelta.

– Olen ostanut niitä sillä ajatuksella, että ne olisivat vähän eri puolilta aluetta, eivätkä yhdeltä ojalta. Ja erityisesti niitä, joihin liittyy mielenkiintoinen kertomus.

Ei niitäkään mihin hintaan hyvänsä.

Aarnio-Wihuri sanoo huomanneensa, että hippuja hänelle tarjoavat ”tahtovat panna hintaan vähän ylimääräistä”.

– Sen vuoksi olen käyttänyt muutaman kerran bulvaania.

Ei sillä, etteikö ikänsä kauppa käyneeltä mieheltä onnistuisi tinkiminenkin.

– Aina on neuvottelun varaa. Television huutokauppakeisaria vähän mukaillen: hulluhan se on, joka ei neljäsosaa tarjoa.

Isomuksia kassakaappien kätköistä

Ulkomailla isot kultahiput ovat nuggetteja, Suomessa isomuksia.

Niiden arvostusta kuvaa, että jokaiselle annetaan nimi. Wihurin kokoelmassa ovat muun muassa Petronella, Edelweiss ja Rukkanen.

Ja tietysti Evert, isomusten isomus.

Antti Aarnio-Wihuri ei ole ensimmäinen mahtimies, joka on pidellyt sormissaan Suomen suurinta.

Evert Kiviniemi myi kimpaleensa Kemi Oy:lle heti sen löydettyään, syyskuun lopussa 1935. Kauppahinta, 27 000 markkaa, vastasi silloin työmiehen kolmen vuoden palkkaa.

Joulukuussa 1938 Lapin mahtavin metsäpuulaaki antoi kimpaleen 60-vuotislahjaksi **Rudolf Waldenille**. Hän oli silloin paitsi eversti ja Mannerheimin luottoystävä, myös suomalaisen paperiteollisuuden nokkamies ja Kemiyhtiönkin merkittävä osakas.

Walden toimi puolustusministerinä sairastuessaan joulukuussa 1944 ja kuoli jalkaväenkenraalina vajaat kaksi vuotta myöhemmin.

Evert jäi perikunnalle ja kassakaappien kätköihin, ennen kuin Aarnio-Wihuri osti sen 2014.

– Kauppaa hierottiin kauan, ehkä vuosi. Silti maksoin siitä ihan liian paljon.

Kuinka paljon? Hinta on salaisuus, kuten isomusten lähes aina.

– Evert on kuitenkin Suomen suurin, ja sopii tällaiseen kokoelmaan, Aarnio-Wihuri huomauttaa.

– Ei tarvitse harmitella, että tuli hankittua.

Listahintoja ei ole isomuksille olemassakaan.

Sen tietää oululainen kultaseppä ja kullankaivaja **Janne Kannisto**, jota Aarnio-Wihuri käyttää asiantuntijanaan.

– Hippu voi maksaa tuplasti sen mitä toinen, vaikka ne painaisivat saman verran, Kannisto sanoo.

– Hinta ei tule siitä, että pannaan vaa'alle ja kerrotaan tulos kullan maailmanmarkkinahinnalla.

Mistä sitten? Kannistolla on lista asioista, jotka vaikuttavat.

Minkä muotoinen hippu on? Miellyttääkö se silmää? Kuka hipun löysi, miten ja mistä? Liittyykö löytöpaikkaan jokin tarina?

– Jokainen hippu ja kauppa on omanlaisensa, Kannisto sanoo ja pitää Aarnio-Wihurin kokoelmaa koko alalle ”valtavana onnenpotkuna”.

– Sehän on täysin ainutlaatuinen, tarinallisesti ja tieteellisesti. En tiedä ketään muuta, jolla olisi ollut tällaiseen kiinnostusta ja mahdollisuutta.

Hiput kantavat historiaa

Tarina ei ole hintaan vaikuttavista tekijöistä vähäisin – ei Evertinkään kohdalla.

Löytöpäivästä lähtien on epäilty, oliko isomus lopultakaan Luton latvoilta Laanilasta, kuten Evert Kiviniemi (1895–1956) kertoi.

Monet samoilla puroilla kaivaneista aikalaisista menivät hautaan siinä uskossa, että hän olisi löytänyt kimpaleensa aiemmin jostain muualta – etsiessään kultaa porukassa – ja sepittänyt peitetarinan.

Heimo Yliriesto kaivoi samalla montulla samana päivänä. Hän todistaa Laanilan ja Kiviniemen puolesta vanhalla haastattelunauhalla, joka [on kuultavana Inarin kunnankirjaston sivustolla](#). Silti epäilijöitä riittää, mikä hymyilyttää Aarnio-Wihuria.

– Kultahommissa taitaa olla sama kuin formuloissa: jos uskoo puolet huhuista, on uskonut puolet liikaa.

Hänellä on pitkä kokemus molemmista.

Kulosaaresta löytyy myös vitriini, jossa on F1-kuljettaja **Valtteri Bottaksen** kypärä, ajohanskat ja -kengät. Aarnio-Wihuri on ollut suomalaisen autourheilun kummisetä 1960-luvulta ja makseli renkaita Bottakselle jo silloin, kun tämä päristi vielä mikroautolla.

Nyt Wihuri näkyy formularadoilla Bottaksen ja maailmanmestari **Lewis Hamiltonin** ajohaalarin hihassa yhtenä Mercedesen tukijoista.

Pöydällä on ruskea sikarilaatikko. Aarnio-Wihuri nostaa kannen auki.

Papereiden ja kellastuneiden lehtileikkeiden alta paljastuu kinuskinruskeita pusseja. Ne ovat poronahkaa ja kolahtavat isännän laskiessa ne pöydälle.

– Täällä näitä on lisää.

Pussien kätköistä löytyvät Leino, Hepo-oja ja Hepokatti.

Hipuissa elävät tarinat, Lapin kultahistoria ja Aarnio-Wihurille tutuksi tulleet Lemmenjoen kaivajalegendat, kuten **Heikki Pihlajamäki**.

Kankaanpään kasvatti nousi sotien jälkeen Lappiin ja päätyi asumaan Miessijoen varteen yhtenä Lemmenjoen ”elinkautisista”.

Hän nimitti itsensä kuvernööriksi ja jakoi Miessinmaan passeja ystävilleen.

Aarnio-Wihuri kertoo, miten vei **Wojciech Jaruzelskin** 1970-luvulla kylään Pihlajamäelle. Tummissa laseissa kaikkialla liikkunut Jaruzelski oli silloin Puolan puolustusministeri, myöhemmin presidentti.

Vieras oli kestittävänä ilmavoimien majalla Lemmenjoella. Kun valoisassa kesäyössä ei oikein nukuttanut, seurueeseen kuulunut Aarnio-Wihuri ehdotti muutaman tunnin kullanhuhdontaretkeä.

Pihassa odottanut helikopteri vei ministerin ja Aarnio-Wihurin Miessille.

– Tuikkasin siellä Heikille sata markkaa kouraan ja sanoin, että toivottavasti vieras löytää kultaa.

Jaruzelski löysi. Niin paljon, että teetti siitä vaimolleen sormuksen.

Kun Aarnio-Wihuri kävi liikematkoillaan Puolassa, hänellä oli aina voimassa oleva kutsu ministeriöön. Eikä sellaista illallista, jossa ei olisi muisteltu kesäyötä Miessillä.

ANTTI AARNIO-WIHURIN KOKOELMA

Aarnio-Wihuri pitelee yhä lankoja konsernissaan, jonka johtoon nousi vuonna 1967.

Vuosikymmeniä hän kävi mökillään useita kertoja vuodessa, kesää ja talvea. Sitten tahti on harventunut.

– Mukamas niin kiire, Aarnio-Wihuri valittelee.

– Se johtuu siitä, että kun tulee vanhaksi, niin ei kerkeä.

Suunnitelmia on. Myös yhteisestä matkasta Lemmenjoelle elämäkumppani Marjan kanssa.

– Menisimme mökille muistelemaan menneitä ja nauttimaan luonnosta.

Tarinoita Aarnio-Wihurilla riittää – ei vähiten kullasta.

Kesällä 1977 hän toi presidentti **Urho Kekkonen** muuraamaan Tankavaaran Kultamuseon uuden päärakennuksen peruskiveä. Samalla reissulla nousi puheeksi kultamieskoti, jota suunniteltiin Inarin kirkonkylälle vanhentuvien kullankaivajien turvaksi.

Aarnio-Wihuri ei ole unohtanut, miten Nipa Raumala esitteli hanketta presidentille seurueen kokoontuessa päivälliselleen kabinettiin.

Pitkäpartainen ja huopahattuinen kullankaivajaveteraani ehdotti, että voisi kerätä saman tien kultakodille pienen pesämunan, ”kun pöydässä näyttäisi olevan vähän varakkaampaa väkeä”.

Aarnio-Wihurin mukaan Kekkonen kaivoi lompakostaan heti sen aikaisen sadan markan setelin. Siinä oli **J. V. Snellmanin** kuva.

– Nipa otti rahan, käänteli sitä ja sanoi: ”Siellä etelässäkö te käytätte näitä kuolleen miehen kuvia? Meillä tarttisi olla elävän.”

Aarnio-Wihuri muistaa, miten Kekkonen ojensi 500 markan setelin – sen, jossa komeili hänen oma kuvansa.

– Sen jälkeen kukaan ei kehdannut antaa pienempää.

Jälkikirjoitus, 9.11.2018

Keräilykohteensa kullakin. Kultahiput sopivat Lapin-ystävälle, joka on yksi Suomen rikkaimpia ihmisiä.

Haastattelin **Antti Aarnio-Wihuria** ensi kerran kootessani kirjaksi Tunturirallin värikkäitä vuosikymmeniä. Autourheilun kummisetänä hän mahdollisti muun muassa sen, että tapahtuma järjestettiin jopa öljykriisitalvena 1974, jolloin moottoriurheilu oli kiellettyjen asioiden listalla.

Aarnio-Wihuri puhui Lapista ja lappilaisista lämmöllä – ja kutsui samalla tutustumaan joskus hippukokoelmaansa. Parituntisen vierailun aikana hän uppoutui muistoihinsa. Niitä riitti, ja hiput kuljettivat osaltaan tarinaa eteenpäin.

Tätä uusintajuttua varten selvitin, onko kokoelma karttunut sitten viime vuoden kevään.

Kyllä on. Uusimmat, kaksi noin 20 grammaista, eivät ole kokoelman suurimpia hippuja, mutta historialtaan vanhimpia. Muonionniskan nimismies **Karl Bäcklund** löysi ne Sotajoen suulta jo 1880-luvulla. Sen vanhempia ei ole juurikaan tallessa Lapin kullan 150-vuotiselta taipaleelta.

Risto Pyykkö, toimittaja

Antti Aarnio-Wihuri

Syntyi Turussa 24. helmikuuta 1940 tukkukauppias Hjalmar Aarnion ja Rakel Aarnion poikana. Hjalmar Aarnion kuoltua 1943 Rakel Aarnio avioitui niinikään leskeksi jääneen laivanvarustaja Antti Wihurin kanssa.

Lähti 14-vuotiaana merille koneoppilaaksi Wihurin laivaan. Aloitti yhtäjaksoisen työskentelynsä perheyhtiössä 1958.

Suvun hallussa yhä olevan monialakonserni Wihurin pääomistaja ja yhtiöiden hallitusten puheenjohtaja. Wihurilla on ympäri maailmaa noin 5000 työntekijää, jotka työskentelevät pakkausteollisuudessa, tukkukaupassa, teknisessä kaupassa ja konsernin lentoyhtiössä.

Talouslehti Forbesin listauksessa (2017) maailman 1098:nneksi rikkain ihminen 1,9 miljardin dollarin (lähes 1,8 miljardin euron) omaisuudellaan.

Harrastanut ja tukenut autourheilua 1960-luvulta saakka. Voitti muun muassa Tunturirallin vuosina 1969 ja 1971 ja omisti AAW Racingin, jonka alaisuudessa Leo Kinnunen ajoi ensimmäisenä suomalaisena Formula 1 -sarjassa 1974. Sittemmin muun muassa F1-kuljettaja Valteri Bottaksen pitkäaikainen tukija ja myös Mercedesen formulatallin yhteistyökumppani.

Viljelee Jullaksen maatilaa Kaarinan Kuusistossa. Asuu osan viikosta Helsingin Kulosaarella, jossa on myös Wihurin pääkonttori.

Mökki Inarin Lemmenjoella 1960-luvun lopulta saakka. Edustuskäyttöön Wihurilla on majat Saariselällä ja Ivalon Akujärvellä.

Wihuri on ollut tukemassa lukuisia kulttuurihankkeita Lapissa. Rovaniemen taidemuseoon lahjoitettu Jenny ja Antti Wihurin rahaston taidekokoelma käsittää yli 3000 teosta.